

1. STANDARD NÁLEŽITÉ ODBORNÉ ÚROVNĚ VE ZDRAVOTNICTVÍ

Péče řádného odborníka nebo odborná péče jsou pojmy, se kterými se lze setkat v mnoha právních předpisech napříč právním řádem. Se standardem odborné úrovně v různých profesních odvětvích operuje i občanský zákoník, který přísněji posuzuje jednání toho, kdo se veřejně nebo vůči jiným osobám přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určité profese.¹ Posuzování standardu odborné péče je tak nedílnou částí základních principů soukromého práva, které s ním spojuje nepříznivé právní důsledky pro toho, kdo takovému standardu není schopen při výkonu dané profesní činnosti dostát, a úzce tak souvisí i se zásadou ochrany slabší strany,² která danými odbornými znalostmi obvykle nedisponuje. Konkrétní povinnosti, které blíže vymezují standard odborného postupu příslušníků jednotlivých profesí, pak nalezneme v příslušných veřejnoprávních předpisech. A proto tak jako jsou příslušníci advokátního stavu vázáni striktními pravidly při poskytování právních služeb podle zákona o advokacii a stavovských předpisů, mají i lékaři stanoveny standardy, jejichž účelem je zajištění kvalitní péče poskytovaných zdravotních služeb.

1.1 *Lege artis* jako pojem zdravotnického práva

Zdravotnická profese je specifická pro svoji úzkou souvislost s lidským životem a zdravím, tedy s těmi nejcennějšími hodnotami. Hlavní roli proto při poskytování zdravotních služeb hrají lékaři a zdravotničtí pracovníci jako kvalifikovaní odborníci, kteří jsou nositeli odborných znalostí, ale zároveň i povinností, jejichž účelem je zajistit řádný výkon lékařského povolání.

---

¹ § 5 odst. 1 OZ: „Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“

² Zásada ochrany slabší strany je zakotvena v § 3 odst. 2 písm. c) OZ, podle kterého „nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu“.

V oblasti medicínského práva se vžil pojem „*lege artis*“, který se stal synonymem správného odborného postupu při poskytování zdravotních služeb. Ustálený pojem „*lege artis*“ vychází z tvaru téhož termínu „*lex artis*“, který doslova znamená „pravidla umění“.³ Jedná se o neurčitý právní pojem, který soud vykládá vždy ad hoc při posuzování konkrétního případu, přičemž při výkladu náležitého odborného postupu je potřeba vycházet z právních předpisů upravujících poskytování zdravotních služeb.⁴ Těmito právními předpisy jsou zejména občanský zákoník a zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Z mezinárodních smluv nelze opomenout Úmluvu o lidských právech a biomedicině.

Postup *lege artis* ze strany zdravotnického pracovníka je postupem tzv. právem aprobovaným. Jedná se tedy o postup, který je v souladu s právním řádem a se kterým právo pro zdravotnického pracovníka spojuje příznivé právní důsledky, zejména brání vzniku jeho civilní či trestní odpovědnosti. Jinými slovy, pokud zdravotnický pracovník postupuje *lege artis*, nelze jeho jednání postihnout žádnou sankcí.

Specifikem odpovědnosti při poskytování zdravotních služeb je pak skutečnost, že zdravotnický pracovník odpovídá toliko za svůj správný postup, nikoli za výsledek. S tímto principem pak úzce souvisí povinnost poskytovatele zdravotních služeb podle § 31 odst. 1 písm. a) ZZS srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu informovat pacienta o jeho zdravotním stavu a o navrženém individuálním léčebném postupu a všech jeho změnách. Příslušný zdravotnický pracovník tak před podstoupením zákroku pacienta poučí o rizicích takového zákroku a možných komplikacích tak, aby mohl pacient sám zvážit, zda i navzdory takovému riziku daný zákrok podstoupí, a pokud pak nastane některá z komplikací, o jejímž možném vzniku byl pacient poučen, nejedná se automaticky o *non lege artis* postup na straně poskytovatele zdravotních služeb.⁵

Při hodnocení postupu zdravotnického pracovníka z hlediska *lege artis* je třeba vždy přihlížet k dispozicím, které měl zdravotnický pracovník

---

³ KOPSA TĚŠINOVÁ, Jolana, DOLEŽAL, Tomáš, POLICAR, Radek. Medicínské právo. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7179-318-2. s. 39.

⁴ HLAVÁČEK, K., HOLČAPEK, T., HRDLÍČKOVÁ, A., JIRÁSKOVÁ, K., KRÁL, J., POVOLNÁ, M., SALAČ, J., ŠIROKÁ, L., ŠOLC, M., ŠUSTEK, P. Zdravotnické právo. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer (dříve ASPI). ASPI_ID MN67CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵ Tamtéž.

v době rozhodování. To platí nejen pro stanovení lékařského postupu, ale i při stanovení diagnózy pacienta, kdy chyba v diagnóze sama o sobě ještě nemusí být *non lege artis*; může tomu tak být v případě, kdy je nesprávná diagnóza důsledkem závažného porušení postupů pro její určení, například v případě bezdůvodného nevyužití dostupných diagnostických metod, přičemž postup zdravotnického pracovníka je vždy potřeba hodnotit tzv. *ex ante*, tj. na základě informací, které měl lékař v době rozhodování k dispozici.⁶

Opakem pojmu *lege artis* v právním smyslu je pak pojem „*non lege artis*“, pod kterým se skrývá nesprávný postup zdravotnického pracovníka.⁷ Na rozdíl od postupu *lege artis* se jedná o postup tzv. právem reprobovaný, tedy v rozporu s právním řádem. Právo s ním proto pro zdravotnického pracovníka spojuje negativní důsledky, spočívající zejména v možném vzniku civilní nebo trestní odpovědnosti, a to za předpokladu, že pro takovou odpovědnost budou naplněny i další zákonné podmínky. Opomenout ovšem nelze ani administrativněprávní odpovědnost za přešůpek či disciplinární odpovědnost členů profesních komor, k jejichž vzniku může postup *non lege artis* zdravotnického pracovníka vést.

V minulosti bylo možné se setkat s pojmem „*vitium artis*“, se kterým je spojeno neúmyslné pochybení zdravotnického pracovníka v technickém provedení jinak bezchybně indikovaného zákroku. Jedná se o takový postup, při kterém zdravotnický pracovník sice může zachovat profesní standardy odpovídající *lege artis*, ovšem v důsledku jeho nedbalostního selhání dojde z hlediska zdravotního stavu pacienta k nežádoucímu následku. Jedná se tak vlastně o jakýsi mezistupeň mezi postupem odpovídajícím *lege artis* a *non lege artis*. Vzhledem k nejasnému vymezení tohoto pojmu však judikatura tento pojem již nepoužívá.⁸

⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005: „*Chyba v diagnóze sama o sobě ještě nemusí mít charakter nedbalosti ani jednání non lege artis. Může tomu tak být v případě, je-li nesprávná diagnóza důsledkem závažného porušení postupů pro její určení, například v případě bezdůvodného nevyužití dostupných diagnostických metod. Postup lékaře je ovšem vždy nutno hodnotit tzv. ex ante, tj. na základě informací, které měl lékař v době rozhodování k dispozici.*“

⁷ HLAVÁČEK a kol., op. cit.

⁸ Tamtéž.

1.2 Požadavek postupu *lege artis* v rámci právního řádu

S požadavkem standardu náležité odborné péče při poskytování zdravotních služeb se v rámci našeho právního řádu setkáme hned v několika právních předpisech.

Na mezinárodněprávní úrovni se s tímto standardem setkáme v Úmluvě o lidských právech a biomedicíně, která má v rámci českého právního řádu jako mezinárodní smlouva v režimu článku 10 Ústavy tzv. aplikační přednost před zákonem. Podle článku 4 ÚoB, který upravuje profesní standardy, platí, že: „*Jakýkoliv zákrok v oblasti péče o zdraví, včetně vědeckého výzkumu, je nutno provádět v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy.*“

Občanský zákoník pak v § 2636 a násl. upravuje zvláštní smluvní typ blíže regulující vzájemná práva a povinnosti mezi poskytovatelem zdravotní péče a ošetřovaným. V rámci této právní úpravy se s povinností zachovávat profesní standardy můžeme setkat v § 2643 odst. 1 OZ, podle kterého platí, že: „*Poskytovatel postupuje podle smlouvy s péčí řádného odborníka, a to i v souladu s pravidly svého oboru.*“

Konečně se s požadavkem dodržování profesních standardů setkáme v zákoně o zdravotních službách, který v § 45 odst. 1 uvádí, že: „*Poskytovatel je povinen poskytovat zdravotní služby na náležité odborné úrovni.*“ Ta je následně blíže vymezena v § 4 odst. 5 ZZS tak, že: „*Náležitou odbornou úrovní se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.*“

Ačkoli se vymezení postupu *lege artis* v jednotlivých pramenech práva navzájem liší, lze za jejich společný znak považovat nezbytnost řídit se pravidly lékařské vědy. Prvním a základním předpokladem postupu *lege artis* je tak povinnost řídit se poznatky lékařské vědy a uznávanými medicínskými postupy. K této dílčí povinnosti pak přistupuje povinnost při poskytování zdravotních služeb reflektovat individualitu pacienta a přizpůsobit je konkrétním a objektivním okolnostem. Pakliže zdravotnický zdravotník při poskytování zdravotních služeb zachová všechny tyto dílčí povinnosti, lze jeho postup klasifikovat jako postup *lege artis*.

2. POJEM MEDICÍNSKOPRÁVNÍHO SPORU

Aniž bychom tomu věnovali větší pozornost, nastává každodenně v naší společnosti nespočet právních skutečností, na jejichž základě mezi právními subjekty vznikají, mění se či zanikají vzájemná práva a povinnosti. Tyto právní vztahy pak představují základ pro realizaci hospodářských a jiných zájmů jejich účastníků. Pomocí právních vztahů totiž lidé uspokojují své běžné základní potřeby a současně na jejich základě dosahují svých životních cílů a ambicí. Lidé kupříkladu získávají prostředky pro své životní potřeby na základě některého z pracovněprávních vztahů, uzavřením nájemních vztahů si zajišťují možnost dočasného bydlení nebo díky koupi potravin obstarávají pro sebe a svoji rodinu dostatečnou obživu. Na základě různých druhů obchodních smluv pak podnikatelé usilují o dosažení zisku a zlepšení či rozšíření své podnikatelské činnosti. Právní vztahy proto představují nedílnou součást našeho života, která nám umožňuje obstarávat potřebné záležitosti.

V průběhu existence právních vztahů nastávají bohužel i situace, kdy jedna ze stran neplní řádně své povinnosti. Typicky se jedná o situaci, kdy strana neposkytne plnění, ke kterému se podle uzavřené smlouvy zavázala. Má-li domněle či skutečně oprávněná strana za to, že povinná strana porušila své povinnosti, a protistrana toto nařčení odmítá, vzniká mezi oběma stranami spor, konkrétně spor o právo.

V případě vzniku právního sporu je jeho řešení v dispozici účastníků daného sporu. Účastníci sporu mohou svým jednostranným nebo společným jednáním aktivně směřovat k tomu, aby byl spor v určité době odstraněn; účastníci ovšem nejsou nikterak povinni řešení sporu iniciovat nebo se na řešení sporu podílet. V tomto ohledu se uplatní právní zásada *vigilantibus iura scripta sunt*, kterou lze parafrázovat tak, že „soukromá práva patří bdělým“; tedy že právo pomáhá těm, kteří o svá práva a o své soukromoprávní záležitosti pečují, a naopak neprospívají těm, kteří „spí“ a o svá práva nijak nedbají.²² V případě oprávněného, který ponechá svá práva vyplývající ze sporu ladem, hrozí při splnění zákonných předpokladů (zejména

---

²² DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. s. 54.

na vznesení námitky promlčení ze strany žalovaného) a při současném uplynutí příslušné promlčecí lhůty promlčení jeho práva, jehož důsledkem je zánik nároku. Zánikem nároku pozbývá právo oprávněného schopnost být úspěšně uplatněno u soudu. Samotné právo ovšem nezaniká, ale existuje i nadále ve formě tzv. naturální obligace.²³ Naopak povinnému, který zůstává při řešení právního sporu nečinný, hrozí teoreticky při splnění zákonných předpokladů vydání rozsudku pro uznání ve smyslu § 153a odst. 3 OSŘ v důsledku fikce uznání, nevyjádří-li se k tzv. kvalifikované výzvě ve stanovené lhůtě (§ 114b odst. 5 OSŘ) nebo nedostaví-li se k přípravě jednání (§ 114c odst. 6 OSŘ). Obdobně mu hrozí vydání rozsudku pro zmeškání, nedostaví-li se k prvnímu jednání ve věci (§ 153b OSŘ).

Pokud o vyřešení právního sporu usilují obě sporné strany, nabízí se řešení daného sporu vzájemnou dohodou, typicky formou narovnání (§ 1903 a násl. OZ). Naopak jestliže byt jediná ze stran sporu odmítne o řešení právního sporu jakkoli jednat nebo pokud jednání o řešení právního sporu ukončí, nezbude oprávněné straně než se domáhat toho, aby o právním sporu autoritativně rozhodl orgán, do jehož pravomoci rozhodování o daném sporu spadá, a to bez ohledu na to, že je po vůli ostatních sporných stran se projednání sporu účastnit. Tímto orgánem je v závislosti na druhu či povaze právního sporu soud nebo jiný orgán, jehož kompetence k rozhodnutí sporu vyplývá ze zákona nebo z dohody sporných stran.

2.1 Vymezení medicínskoprávního sporu a jeho klasifikace

Zákon ani jiný právní předpis pojem medicínskoprávního sporu nikterak nevynezuje. Jedná se pojem, který si v průběhu času osvojila nejen právní nauka i právní praxe, můžeme pod něj ale teoreticky zařadit všechny druhy sporů, které souvisejí s poskytováním zdravotních služeb. Předmětem těchto sporů bývá přitom mimo jiné právě otázka, zda došlo k *non lege artis* postupu zdravotnického pracovníka při poskytování zdravotních služeb. Vzhledem k tomu, že za „medicínskoprávní“ lze považovat teoreticky i více druhů sporů či řízení, rozdělme medicínskoprávní spory na „právě“ a „neprávě“ (ostatní).

---

²³ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Občanské právo hmotné, op. cit., s. 407.

2.1.1 Právě medicínskoprávní spory

Pravým medicínskoprávním sporem je třeba rozumět civilní spor, jehož předmětem je právo pacienta vůči poskytovateli zdravotních služeb na náhradu újmy na zdraví vzniklé při poskytování zdravotních služeb.

„Pravost“ tohoto typu medicínskoprávního sporu spočívá ve skutečnosti, že se jedná o spor vzniklý při poskytování zdravotních služeb přímo mezi poskytovatelem a pacientem. V takovém sporu vůči sobě stojí subjekty soukromého práva v navzájem rovnoprávním postavení a panuje mezi nimi spor, jehož řešení je ve vlastním (soukromém) zájmu zúčastněných stran. Předmětem sporu disponují výlučně sporné strany a do průběhu řešení tohoto sporu ani do jeho výsledku zásadně nijak nezasahuje veřejný zájem. Dostane-li se takový spor před soud, povede se příslušné soudní řízení podle občanského soudního řádu.

Teoreticky by bylo možné za „pravý medicínskoprávní spor“ považovat i spor o zaplacení odměny za poskytnuté zdravotní služby, neboť přece také vznikl „při poskytování zdravotních služeb“. Jelikož poskytovatel v zásadě nesmí podle § 11 odst. 1 písm. d) ZVZP od pacienta pojištěného v rámci veřejného zdravotního pojištění požadovat úhradu za poskytnuté zdravotní služby, bude žalovaným v takovém sporu zpravidla příslušná zdravotní pojišťovna. Tím daný spor přichází o účast pacienta, kterému byly zdravotní služby poskytovány, a tedy o prvek přímosti (pravosti). Navíc řízení o zaplacení odměny za poskytnuté zdravotní služby se nebude zásadně lišit od jiných (běžných) soudních sporů o zaplacení, a postrádá tedy medicínská specifika řízení o náhradu újmy na zdraví, mezi která patří kupříkladu zkoumání a posuzování postupu zdravotnického pracovníka z pohledu *lege arits* apod. O medicínskoprávní spor v pravém slova smyslu se proto vlastně nejedná.

2.1.2 Nepravé (ostatní) medicínskoprávní spory

Naopak tzv. nepravými medicínskoprávními spory je třeba rozumět všechny ostatní právní spory, které vyplývají z poskytování zdravotních služeb.

„Nepravost“ tohoto typu medicínskoprávního sporu spočívá ve skutečnosti, že se nejedná o „spory“ v pravém slova smyslu, neboť ne vždy je řešení sporu před příslušným orgánem vedeno zásadou kontradiktornosti. Sporné strany se dokonce ani nemusejí formálního řízení o daném sporu

přímo účastnit. Přesto bezpochyby platí, že si zájmy sporných stran odpo-
rují, a proto lze hovořit o medicínskoprávních sporech, byť nepravých.

Jedná se typicky o právní spory, jejichž strany zde vystupují v odlišných
rolích, přičemž tyto strany nemohou s předmětem sporu disponovat. To se
projevuje zejména v tom ohledu, že příslušné řízení, jehož účelem je auto-
ritativní vyřešení (rozhodnutí) daného sporu, se zahajuje zásadně z moci
úřední. S tím souvisí i skutečnost, že v těchto typech sporů silně akcentuje
veřejný zájem na průběhu a řešení daného sporu, přičemž tento veřejný zá-
jem není možné zcela eliminovat, neboť strany sporu mají výrazně omeze-
nou možnost se samy bez dalšího na řešení tohoto sporu dohodnout.

Pod nepravé medicínskoprávní spory lze proto zařadit právní spory
projednávané v přestupkovém a trestním řízení a dále právní spory pro-
jednávané v disciplinárním řízení před příslušným orgánem příslušné sa-
mosprávné stavovské organizace (např. ČLK).

2.2 Význam *lege artis* v medicínskoprávních sporech

Otázka postupu zdravotnického pracovníka z pohledu *lege artis* je tradiční
součástí medicínskoprávních sporů. Jeho význam se odvíjí od druhu spo-
ru a typu řízení, v němž je postup *lege artis* zjišťován. Zatímco v civilním
řízení bude důvodem zkoumání *lege artis* zejména uplatnění nároku na ná-
hradu újmy na zdraví způsobené právě tímto postupem, v trestním řízení
zase posuzování naplnění podmínek trestní odpovědnosti ve vztahu k ně-
 kterému z trestných činů.

2.2.1 Význam *lege artis* v civilním řízení

Povinnost poskytovat zdravotní služby na náležitě odborné úrovni vyplý-
vá poskytovatelům z § 45 odst. 1 ZZS. Obdobně stanoví občanský záko-
 ník v § 2643 odst. 1 povinnost poskytovatele postupovat podle smlouvy
o péči o zdraví s péčí řádného odborníka v souladu s pravidly svého oboru.
V obou případech se jedná o povinnosti zavazující poskytovatele zdravot-
 ních služeb ve vztahu k pacientům; liší se však zdroj, ze kterého tyto po-
 vinnosti vyplývají. Zatímco v prvním případě vyplývá povinnost z veřej-
 noprávního právního předpisu, a jedná se o tak o povinnost stanovenou
 zákonem, ve druhém případě je povinnost součástí smlouvy o péči o zdra-
 ví, a hovoříme proto o povinnosti vyplývající ze smlouvy.

Zda v konkrétním případě došlo k porušení standardu náležité úrovně a zda k takovému porušení došlo ze zákona, nebo ze smluvního ujednání, je významné zejména z hlediska odpovědnosti za újmu a posuzování podmínek pro její vznik.

Obecnými předpoklady pro vznik odpovědnosti za újmu jsou protiprávní jednání nebo určitá škodní událost, dále vznik újmy, příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním škůdce nebo škodní událostí a vzniklou újmou a zpravidla musí být prokázáno i zavinění.²⁴ Pokud tedy hovoříme o porušení povinnosti postupovat *lege artis*, nejedná se o nic jiného než o protiprávní jednání, které je jedním z předpokladů vzniku odpovědnosti za újmu na zdraví.

Z hlediska odpovědnosti za újmu rozlišujeme odpovědnost zákonnou ve smyslu § 2910 OZ a odpovědnost smluvní podle § 2913 OZ

V případě porušení zákonné povinnosti, tedy povinnosti vyjádřené v § 45 odst. 1 ZZS ve spojení s § 4 odst. 5 ZZS, lze při naplnění ostatních zákonných předpokladů shledat na straně poskytovatele zdravotních služeb jednajícího *non lege artis* vznik odpovědnosti za újmu na zdraví způsobenou porušením zákonné povinnosti (tzv. zákonná odpovědnost za újmu) ve smyslu § 2910 OZ. Jedná se o odpovědnost subjektivní, kdy předpokladem vzniku odpovědnosti za újmu je mimo jiné i existence zavinění na straně škůdce.²⁵ Potřebné zavinění se zde podle § 2911 OZ presumuje ve formě nedbalosti.

Pokud dojde k porušení smluvní povinnosti stanovené v § 2643 odst. 1 občanského zákoníku a zároveň budou naplněny i ostatní zákonné předpoklady, vznikne na straně poskytovatele zdravotních služeb jednajícího *non lege artis* odpovědnost za újmu na zdraví způsobenou porušením smluvní povinnosti (tzv. smluvní odpovědnost) ve smyslu § 2913 občanského zákoníku, která je vzhledem k absenci zákonného předpokladu existence zavinění odpovědností objektivní.²⁶

²⁴ MATZNER, Jiří. Podmínky a platnost vyloučení či omezení odpovědnosti za škodu. Právní prostor [online], 12. 3. 2019. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/podminky-a-platnost-vylouzeni-ci-omezeni-odpovednosti-za-skodu>.

²⁵ PELIKÁNOVÁ, I. Obchodní právo. 5. díl. Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID MN9848CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

²⁶ Tamtéž.

V praxi se ovšem lze ovšem často setkat s případem, kdy dochází k souběhu zákonné i smluvní povinnosti za újmu. Jedná se zejména o situaci, kdy poskytovatel zdravotních služeb poruší jednak svoji povinnost postupovat s péčí řádného odborníka ve smyslu § 2643 odst. 1 občanského zákoníku obsaženou ve smlouvě o péči o zdraví (smluvní povinnost) a jednak povinnost poskytovat zdravotní služby na náležitě odborné úrovni podle § 45 odst. 1 ve spojení s § 4 odst. 5 ZZS (zákonná povinnost). Občanský zákoník ani jiný právní předpis tento vzájemný vztah obou odpovědnostních právních poměrů nijak blíže neupravují; nelze přitom mezi nimi dovozovat ani vztah speciality či subsidiarity. Poškozený pacient se proto bude muset rozhodnout, jakým způsobem bude postupovat a na základě kterého odpovědnostního právního poměru bude chtít uplatňovat svůj nárok. V žádném případě není ovšem možné uplatňovat oba nároky na náhradu újmy na základě obou těchto právních poměrů zároveň vedle sebe, a nárok na náhradu újmy tak fakticky dublovat. Vzhledem k zákonným předpokladům pro vznik zákonné a smluvní odpovědnosti za újmu lze uzavřít, že pro poškozeného bude z hlediska jejich naplnění nejjednodušší, pokud se bude svého nároku domáhat z titulu smluvní odpovědnosti, neboť v takovém případě nebude předpokladem odpovědnosti za újmu zavinění na straně škůdce.²⁷

2.2.2 Význam *lege artis* v trestním řízení

Pokud jde o význam *lege artis* v trestním řízení, je jeho účelem zjišťování naplnění podmínek vzniku trestní odpovědnosti pachatele, a to zejména ve vztahu k trestným činům proti životu a zdraví. Porušení povinnosti zachovávat při poskytování zdravotních služeb náležitou odbornou úroveň se projevuje zejména v naplnění znaků základní skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 TZ²⁸ a u jiných trestných činů (např. trestný čin vraždy podle § 140 odst. 3 TZ, trestný čin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 2 TZ, trestný čin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 2 TZ, trestný čin ublížení na zdraví podle § 146

---

²⁷ NOVÁK, D. Předpoklady vzniku odpovědnosti za újmu v soukromém právu. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer (dříve ASPI). ASPI_ID MN579CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

²⁸ Podle § 148 odst. 1 TZ: „Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.“

odst. 2 TZ či trestný čin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 2 TZ). Naplnění znaků trestného činu uvedených v trestním zákoně pak vedle naplnění podmínky protiprávnosti daného činu zakládá trestní odpovědnost pachatele.²⁹

2.2.3 Význam *lege artis* v jiných řízeních

Jak bylo předestřeno již výše, posuzování otázky *lege artis* není doménou pouze civilního a trestního řízení, ale lze se s ním setkat i v jiných typech procesů a formalizovaných postupů před rozličnými orgány a tělesy. Důsledky porušení či nenaplnění *lege artis* se pak odvíjejí od právní úpravy či pravidel, které se na projednávanou oblast či věc vztahují, a od povahy orgánu či tělesa, které danou věc projednává.

Přestože je tedy možné pod pojem medicínskoprávního sporu zahrnout více druhů sporů, které lze vést před různými orgány v různých typech řízení, budeme pod pojmem medicínskoprávního sporu v dalších částech této publikace chápat spor mezi pacientem a poskytovatelem o náhradu (majetkové i nemajetkové) újmy na zdraví vzniklé při poskytování zdravotních služeb.

2.3 Způsoby řešení medicínskoprávních sporů

2.3.1 Dohoda o mimosoudním řešení sporu a soudní smír

Primárním záměrem stran by měla být snaha pokusit se vyřešit spor smírnou cestou a bez účasti soudu nebo jiného orgánu či třetí osoby. Tento způsob řešení sporu se vyznačuje v zásadě nízkými náklady a neformální povahou; na druhou stranu je třeba vzít v úvahu, že účast na mimosoudním jednání je pouze dobrovolná a žádná ze stran sporu není povinna se jí zúčastnit a stejně tak je každá z těchto stran oprávněna svoji účast na mimosoudním jednání ukončit. Tato možnost je však limitována tzv. předsmírnou odpovědností každé ze smluvních stran.³⁰

²⁹ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 130.

³⁰ § 1728 odst. 1 OZ: „Každý může vést jednání o smlouvě svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít.“